

Sociálne poistenie – odborný mesačník Sociálnej poisťovne – 6/2011

Obsah čísla

Výber poistného

Povinnosti SZČO a platenie poistného od 1. júla 2011

Dôchodkové poistenie

Uvoľnenie výplaty predčasného starobného dôchodku poberateľovi dôchodku, ktorý bol povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec alebo SZČO

Nemocenské poistenie

Nárok na ošetrovné

Lekárska posudková činnosť

Zhubný nádor prsníka – postrach žien na celom svete

PORADŇA

Výška materského

Nárok na nemocenské a materské zamestnankyne po skončení čerpania rodičovskej dovolenky

Ročná odmena vyplatená zamestnancovi v období poberania nemocenskej dávky – vplyv na nárok na nemocenskú dávku

Zamestnankyňa v Slovenskej republike i v Nemecku a nárok na materské

Povinnosti SZČO a platenie poistného od 1. júla 2011

Dátumy 30. jún a 1. júl sú pre samostatne zárobkovo činné osoby každý rok významné z hľadiska vzniku a zániku ich povinného sociálneho poistenia a ďalších povinností v sociálnom poistení. V nasledovnom článku si pripomenieme, čo všetko je pre samostatne zárobkovo činné osoby dôležité na prelome mesiacov jún a júl 2011.

Kto je samostatne zárobkovo činná osoba na účely sociálneho poistenia

Podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení („zákon o sociálnom poistení“) v znení účinnom od 1. januára 2011, samostatne zárobkovo činná osoba je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná daňovým úradom podľa osobitného predpisu v súvislosti s činnosťou vyplývajúcou z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov („zákon o dani z príjmov“), okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím. Ide teda o fyzické osoby, ktoré dovŕšili 18 rokov veku a majú daňovým úradom pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov (s výnimkou fyzických osôb, ktoré podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávajú osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím).

Podľa § 6 ods. 1 zákona o dani z príjmov, príjmami z podnikania sú

- príjmy z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva,
- príjmy zo živnosti,
- príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov okrem príjmov z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva a príjmov zo živnosti,
- príjmy spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti a komplementárov komanditnej spoločnosti.

Podľa § 6 ods. 2 zákona o dani z príjmov, príjmami z inej samostatnej zárobkovej činnosti, ak nepatria do príjmov zo závislej činnosti podľa § 5 zákona o dani z príjmov, sú príjmy:

- z použitia alebo z poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva vrátane autorských práv a práv súvisiacich s autorským právom, a to vrátane príjmov z vydávania, rozmnožovania a rozširovania literárnych a iných diel na vlastné náklady,

- z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním,
- znalcov a tlmočníkov za činnosť podľa osobitného predpisu,
- z činností sprostredkovateľov podľa osobitných predpisov, ktoré nie sú živnosťou.

Vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011

Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie vzniká samostatne zárobkovo činnnej osobe, ktorej nebola predĺžená lehota na podanie daňového priznania, od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu bol vyšší ako 12-násobok minimálneho vymeriavacieho základu, a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti nebol vyšší ako 12-násobok minimálneho vymeriavacieho základu.

Preto od 1. júla 2011 vzniká povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie tej fyzickej osobe, ktorá súčasne splňa nasledovné podmienky:

- k 1. júlu 2011 má postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia, t. j. k 1. júlu 2011 dovŕšila 18 rokov veku a k tomuto dňu má pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov,
- nebola jej predĺžená lehota na podanie daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2010,
- za kalendárny rok 2010 dosiahla v postavení samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vyšší ako 3 948,72 EUR.

Analogicky, 30. júna 2011 zaniká povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie tej fyzickej osobe, pre ktorú súčasne platí:

- k 30. júnu 2011 má postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia, t. j. k 30. júnu 2011 dovŕšila 18 rokov veku a k tomuto dňu má pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov,
- nebola jej predĺžená lehota na podanie daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2010,
- za kalendárny rok 2010 nedosiahla v postavení samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vyšší ako 3 948,72 EUR, t. j. za kalendárny rok 2010 dosiahla v postavení samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti 3 948,72 EUR alebo menej.

Relevantný príjem pre vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011

Zámerne sme zdôraznili, že na účely zistenia, či fyzickej osobe 1. júla 2011 vzniká, resp. 30. júna 2011 zaniká povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, sa do úvahy berie iba ten príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti, ktorý fyzická osoba dosiahla za kalendárny rok 2010 v postavení samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia. S cieľom pochopenia tohto predpokladu uvedieme tri príklady.

Príklad č. 1 (príjem výlučne zo živnosti – bežná situácia):

Fyzická osoba má 25 rokov, od 1. januára 2009 má živnostenské oprávnenie a od toho istého dňa má pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu zo živnosti, pričom živnosť prevádzkuje nepretržite dodnes. Táto fyzická osoba mala do 31. decembra 2010 postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia podľa § 5 písm. b) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010, pretože bola fyzickou osobou, ktorá mala oprávnenie prevádzkovať živnosť. Od 1. januára 2011 má postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia podľa § 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 1. januára 2011, pretože k 1. januáru 2011 dovърšila vek 18 rokov a má pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu zo živnosti.

Uvedená fyzická osoba má k 1. júlu 2011 postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia, pretože má stále pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu zo živnosti. Na účely vzniku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011 sa bude skúmať príjem, ktorý táto fyzická osoba dosiahla za rok 2010 zo živnosti.

Príklad č. 2 (príjem zo živnosti aj príjem z autorskej činnosti):

Fyzická osoba má 35 rokov, od 1. januára 2009 má živnostenské oprávnenie a od toho istého dňa má pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu zo živnosti, pričom živnosť prevádzkuje nepretržite dodnes. Súčasne má od 1. januára 2010 pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu z autorskej činnosti. Táto fyzická osoba mala do 31. decembra 2010 postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia podľa § 5 písm. b) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010, pretože bola fyzickou osobou, ktorá mala oprávnenie prevádzkovať živnosť. Od 1. januára 2011 má postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia podľa § 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 1. januára 2011, pretože k 1. januáru 2011 dovърšila vek 18 rokov a má pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu zo živnosti (a súčasne v súvislosti s dosahovaním príjmu z autorskej činnosti; pre nadobudnutie postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia však stačí pridelenie DIČ

v súvislosti s dosahovaním príjmu podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov z jedného druhu činnosti).

Uvedená fyzická osoba má k 1. júlu 2011 postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia, pretože má stále pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu zo živnosti (a súčasne v súvislosti s dosahovaním príjmu z autorskej činnosti). Na účely vzniku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011 sa bude skúmať iba príjem, ktorý táto fyzická osoba dosiahla za rok 2010 zo živnosti, pretože príjem z autorskej činnosti nemohla za rok 2010 dosiahnuť v postavení samostatne zárobkovo činnnej osoby, nakoľko do 31. decembra 2010 sa fyzická osoba – autor nepovažovala za samostatne zárobkovo činnnú osobu na účely sociálneho poistenia. Samostatne zárobkovo činnné osoby na účely sociálneho poistenia boli do 31. decembra 2010 iba fyzické osoby výslovne uvedené v § 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010.

Priklad č. 3 (príjem výlučne z autorskej činnosti):

Fyzická osoba má 45 rokov, od 1. januára 2010 má pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu z autorskej činnosti, pričom autorskú činnosť vykonáva nepretržite dodnes. Táto fyzická osoba nemala do 31. decembra 2010 postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia, pretože nebola fyzickou osobou uvedenou v taxatívnom výpočte v § 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010. Od 1. januára 2011 má postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia podľa § 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 1. januára 2011, pretože k 1. januáru 2011 dovŕšila vek 18 rokov a má pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu z autorskej činnosti.

Uvedená fyzická osoba má k 1. júlu 2011 postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia, pretože má stále pridelené DIČ v súvislosti s dosahovaním príjmu z autorskej činnosti. Na účely vzniku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011 sa bude skúmať iba príjem, ktorý táto fyzická osoba dosiahla za rok 2010 v postavení samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia. Táto fyzická osoba však príjem z autorskej činnosti za rok 2010 nemohla dosiahnuť v postavení samostatne zárobkovo činnnej osoby, nakoľko do 31. decembra 2010 sa fyzická osoba – autor nepovažovala za samostatne zárobkovo činnnú osobu na účely sociálneho poistenia. Samostatne zárobkovo činnné osoby na účely sociálneho poistenia boli do 31. decembra 2010 iba fyzické osoby výslovne uvedené v § 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010.

Z tohto dôvodu uvedená fyzická osoba nemá príjem, ktorý by bolo možné zohľadniť na účely vzniku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011. Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby teda môže vzniknúť fyzickej osobe, ktorá má pridelené DIČ iba v súvislosti s dosahovaním príjmu z autorskej činnosti, prvýkrát až od 1. júla 2012, a to na základe príjmu dosiahnutého v postavení samostatne zárobkovo

činnnej osoby za rok 2011, pretože až od 1. januára 2011 sa fyzická osoba – autor považuje za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely sociálneho poistenia (po splnení zákonom stanovených podmienok).

Prihlasovacia povinnosť

Plnenie prihlasovacej povinnosti sa v porovnaní s minulým rokom nemení. V prípade, že samostatne zárobkovo činnnej osobe vznikne povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011, je povinná prihlásiť sa na nemocenské poistenie a na dôchodkové poistenie najneskôr do ôsmich dní od vzniku týchto poistení, t. j. do 9. júla 2011. Nakoľko však 9. júl 2011 pripadne na sobotu, posledný deň lehoty na splnenie prihlasovacej povinnosti bude pondelok 11. júla 2011.

Samostatne zárobkovo činnná osoba, ktorej vznikne povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011, sa prihlasuje na tlačivo Registračný list fyzickej osoby. Toto tlačivo je k dispozícii v každej pobočke Sociálnej poisťovne, ako aj na webovom sídle Sociálnej poisťovne v časti *Najžiadanejšie služby – Formuláre – Registračný list fyzickej osoby platný od 1. 1. 2011*.

Vyplnené tlačivo Registračný list fyzickej osoby je potrebné do 11. júla 2011 doručiť pobočke Sociálnej poisťovne, ktorá je miestne príslušná podľa miesta trvalého pobytu samostatne zárobkovo činnnej osoby,

- osobne,
- poštou; v tomto prípade stačí, ak sa tlačivo Registračný list fyzickej osoby odovzdá na poštovú prepravu dňa 11. júla 2011, pričom doručené môže byť aj neskôr,
- faxom; v tomto prípade je potrebné do troch dní predložiť originál vyplneného Registračného listu fyzickej osoby.

Doručenie vyplneného Registračného listu fyzickej osoby inými prostriedkami, napr. e-mailom, nie je v súčasnosti možné.

Vymeriavací základ samostatne zárobkovo činnnej osoby na platenie poistného na sociálne poistenie za obdobie od 1. júla 2011

Vymeriavací základ povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby je polovica pomernej časti základu dane z príjmov fyzických osôb dosiahnutých vykonávaním podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti. Pomerná časť základu dane je časť pripadajúca na jeden kalendárny mesiac výkonu podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti; počet mesiacov výkonu podnikania a inej

samostatnej zárobkovej činnosti uvádza samostatne zárobkovo činná osoba v VI. oddiele Daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby, typ B.

Pri určení vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby sa vychádza z údajov uvedených v tabuľke č. 1 v VI. oddiele Daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby, typ B. Pre určenie vymeriavacieho základu sa berú do úvahy príjmy uvedené v riadkoch 1, 2, 3, 4, 6, 7 a 8 a k nim prislúchajúce výdavky uvedené v tých istých riadkoch.

Príjmy z použitia alebo z poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva podľa § 6 ods. 2 písm. a) zákona o dani z príjmov a k nim prislúchajúce výdavky (riadok 5) sa neberú do úvahy ani pre vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011, ani pre určenie vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby za obdobie od 1. júla 2011. Tieto príjmy sa budú zohľadňovať až pre vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby a pre určenie jej vymeriavacieho základu za obdobie od 1. júla 2012.

Príjmy z prenájmu nehnuteľností podľa § 6 ods. 3 zákona o dani z príjmov a k nim prislúchajúce výdavky (riadok 10) sa neberú do úvahy vôbec.

Zmenou v porovnaní s minulým rokom je skutočnosť, že vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby za obdobie od 1. júla 2011 už nie je možné znížiť o výšku príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie, životné poistenie a účelové sporenie.

Minimálny vymeriavací základ povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby je mesačne 44,2 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa platí poistné. Za obdobie od 1. júla 2011 je minimálny vymeriavací základ povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby mesačne 329,06 EUR; v porovnaní so zmenami od 1. januára 2011 sa jeho výška nemení.

V porovnaní so zmenami od 1. januára 2011 nedochádza ani k zmene výšky maximálnych mesačných vymeriavacích základov. Za obdobie od 1. júla 2011 je maximálny mesačný vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie povinne nemocensky poistenou samostatne zárobkovo činnnou osobou 1 116,75 EUR a maximálny mesačný vymeriavací základ na platenie poistného

na dôchodkové poistenie povinne dôchodkovo poistenou samostatne zárobkovo činnou osobou je 2 978,00 EUR.

Samostatne zárobkovo činná osoba nepredkladá výpis z daňového priznania za rok 2010

Samostatne zárobkovo činná osoba už nie je povinná podať príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne výpis z daňového priznania za rok 2010. Údaje o príjmoch a výdavkoch samostatne zárobkovo činnnej osoby súvisiace s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou na účely určenia vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie za obdobie od 1. júla 2011 oznamuje Sociálnej poisťovni Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky.

Platenie poistného na sociálne poistenie

V oblasti platenia poistného od 1. júla 2011 nenastávajú žiadne zmeny. V prípade, že fyzickej osobe vznikne povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, je povinná platiť mesačne

- poistné na nemocenské poistenie vo výške 4,4 % z vymeriavacieho základu,
- poistné na starobné poistenie vo výške 18 % z vymeriavacieho základu,
- poistné na invalidné poistenie vo výške 6 % z vymeriavacieho základu,
- poistné do rezervného fondu solidarity vo výške 4,75 % z vymeriavacieho základu.

Ak fyzická osoba, ktorej vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, má zároveň priznaný starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok, tak neplatí poistné na invalidné poistenie.

Samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej vznikne povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1. júla 2011, je povinná zaplatiť poistné prvýkrát za mesiac júl 2011.

Splatnosť poistného na sociálne poistenie

Poistné na sociálne poistenie, ktoré platí povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba, je splatné do ôsmeho dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa platí poistné. V prípade, ak deň splatnosti poistného pripadne na sobotu alebo na deň pracovného pokoja, poistné je splatné v najbližší nasledujúci pracovný deň. Napríklad, poistné za mesiac júl 2011 je splatné do 8. augusta 2011, poistné za mesiac september 2011 je splatné do 10. októbra 2011.

Pomôcky pri výpočte vymeriavacieho základu a súm poistného

Samostatne zárobkovo činným osobám dávame do pozornosti *Kalkulačku na informatívny výpočet poistného pre povinne nemocensky poistenú a povinne dôchodkovo poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu za obdobie od 1. júla 2011*, kde samostatne zárobkovo činná osoba po zadaní dosiahnutého príjmu informatívne zistí vymeriavací základ a výšku poistného na jednotlivé druhy sociálneho poistenia. Kalkulačka je dostupná na webovom sídle Sociálnej poisťovne v časti *Najžiadanejšie služby*, alebo priamo na adrese

<http://www.socpoist.sk/kalkulacka-na-informativny-vypocet-poistneho-pre-povinne-poistenu-szco-za-obdobie-od-1-jula-2011/43831s>.

Ďalej upozorňujeme na *Tabuľku platenia poistného od 1. januára 2011*, ktorá je pre samostatne zárobkovo činné osoby aktuálna aj pre obdobie od 1. júla 2011. V tabuľke možno nájsť sumy minimálnych a maximálnych vymeriavacích základov na jednotlivé druhy sociálneho poistenia, ako aj minimálne a maximálne sumy poistného na jednotlivé druhy sociálneho poistenia.

**Mgr. Jana Karnetová,
Sociálna poisťovňa, ústredie
odbor výberu poistného**

**Uvoľnenie výplaty predčasného starobného dôchodku poberateľovi dôchodku,
ktorý bol povinne dôchodkovo poistený
ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba**

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov po 31. decembri 2010 priniesol zmenu v posudzovaní podmienky nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku. Touto zmenou bolo, resp. je zastavenie výplaty predčasného starobného dôchodku tým poberateľom predčasného starobného dôchodku, ktorí vykonávajú, resp. začnú vykonávať **zárobkovú činnosť definovanú v § 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z.** Na základe takejto zárobkovej činnosti im vzniká povinné dôchodkové poistenie.

Po zániku vykonávania zárobkovej činnosti poberateľa predčasného starobného dôchodku majú opätovne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku podľa § 67 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z., ktorý vzniká odo dňa nasledujúceho po dni zániku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby.

Nárok na výplatu už priznaného dôchodku vzniká aj dovŕšením dôchodkového veku, pretože odo dňa dovŕšenia dôchodkového veku poistenca priznaný predčasný starobný dôchodok podľa § 69 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 555/2007 Z. z. je starobným dôchodkom.

Zárobkovou činnosťou podľa § 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z., ak koordinačné nariadenie alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, je činnosť vykonávaná na základe právneho vzťahu zakladajúceho fyzickej osobe

- a) **právo na príjem zo závislej činnosti** podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h), ods. 2 a 3 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“) **s výnimkou nepeňažného príjmu** poskytnutého z prostriedkov sociálneho fondu z **predchádzajúceho právneho vzťahu** fyzickej osoby, ktorý jej zakladal právo na príjem zo závislej činnosti,
- b) **dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti** podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov.

Zárobková činnosť je aj tá zárobková činnosť, príjem z ktorej nepodlieha dani z príjmov podľa zákona o dani z príjmov, pretože

- a) **tak ustanovujú predpisy o zamedzení dvojitého zdanenia,**
- b) **na fyzickú osobu, ktorá uvedenú zárobkovú činnosť vykonáva, sa v právnych vzťahoch sociálneho poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa koordinačného nariadenia alebo sa uplatňuje medzinárodná zmluva.**

Zamestnancom na účely dôchodkového poistenia **je fyzická osoba, ktorá vykonáva zárobkovú činnosť** podľa § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z. **v právnom vzťahu, ktorý jej zakladá právo na**

- **pravidelný mesačný príjem alebo**
- **nepravidelný príjem.**

Fyzické osoby zárobkovo činné na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, ktorými v prípade poberateľa predčasného starobného dôchodku sú dohoda o vykonaní práce podľa § 226 Zákonníka práce v znení zákona č. 348/2007 Z. z. a dohoda o pracovnej činnosti podľa § 228a Zákonníka práce v znení zákona č. 348/2007 Z. z., **nie sú** podľa § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov **zamestnancami na účely dôchodkového poistenia**, a preto výkon týchto činností **neovplyvňuje nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku. Za zárobkovú činnosť** na účely dôchodkového poistenia **sa tiež nepovažuje činnosť člena volebnej komisie.**

Samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO), *ak koordinačné nariadenie alebo zmluva neustanovuje inak*, **je fyzická osoba**, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a **ktorá je registrovaná podľa § 31 zákona** Národnej rady Slovenskej republiky **č. 511/1992 Zb.** o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov **alebo podľa § 67 zákona č. 563/2009 Z. z.** o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „registrovaná podľa osobitného predpisu“)

- a) v súvislosti so zárobkovou činnosťou, **z ktorej dosahuje príjem podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov,**
- b) v súvislosti so zárobkovou činnosťou podľa písmena a), **z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa zákona o dani z príjmov**, pretože tak ustanovujú predpisy o zamedzení dvojitého zdanenia,
- c) v súvislosti so zárobkovou činnosťou podľa písmena a), **z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa zákona o dani z príjmov**, pretože **na SZČO sa v právnych vzťahoch sociálneho poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa koordinačného nariadenia alebo uplatňuje zmluva.**

SZČO od 1. januára 2011 nie je fyzická osoba, ktorá vykonáva osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie.

SZČO, ktorej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok minimálneho vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov je povinne nemocensky poistená a z tohto dôvodu je zároveň podľa § 15 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov povinne dôchodkovo poistená.

Fyzické osoby, ktoré vykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť, z ktorej však nie sú povinne dôchodkovo poistené, majú nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku, na rozdiel od samostatne zárobkovo činných osôb, ktoré sú povinne dôchodkovo poistené.

Poberatelia predčasného starobného dôchodku, ktorí sú povinne dôchodkovo postení ako zamestnanci alebo SZČO nemajú nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku. Ak im zanikne právny vzťah zakladajúci právo na príjem (ak stratia status zamestnanca alebo SZČO povinne dôchodkovo poistenej), opätovne im vznikne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku.

Kedy najskôr poberateľovi predčasného starobného dôchodku môže vzniknúť nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku?

Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku **vzniká najskôr odo dňa nasledujúceho po dni zániku dôchodkového poistenia zamestnanca alebo SZČO.**

Dôchodkové poistenie zamestnancovi

- **v pracovnom pomere zaniká dňom skončenia pracovného pomeru**, napríklad
 - dňom, ktorý je uvedený v dohode o rozviazaní pracovného pomeru,
 - uplynutím výpovednej doby, ak je daná výpoveď zo strany zamestnanca alebo zamestnávateľa, pričom výpovedná doba začína plynúť prvým dňom nasledujúceho kalendárneho mesiaca po doručení písomnej výpovede a zvyčajne sa skončí uplynutím posledného dňa príslušného kalendárneho mesiaca,
 - okamžitým skončením pracovného pomeru zo strany zamestnanca alebo zamestnávateľa z dôvodov vymedzených *zákonom č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov*,
 - skončenie pracovného pomeru v skúšobnej dobe urobené písomne a doručené druhej strane najmenej tri dni pred dňom, ktorým pracovný pomer v skúšobnej dobe má skončiť,
 - pracovný pomer dohodnutý na určitú dobu sa skončí uplynutím dohodnutej doby,
- **v štátnozamestnaneckom pomere** (napríklad súdnemu úradníkovi, štátnemu zamestnancovi v zahraničnej službe, štátnemu zamestnancovi v služobnom úrade, ktorým je Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, odborníkovi ústavného činiteľa) **zaniká dňom skončenia štátnozamestnaneckého pomeru**, napríklad
 - dňom, ktorý je uvedený v dohode o skončení štátnozamestnaneckého pomeru,
 - uplynutím výpovednej dvojmesačnej doby, ktorá začína plynúť prvým dňom nasledujúceho kalendárneho mesiaca po doručení písomnej výpovede a skončí sa uplynutím posledného dňa príslušného kalendárneho mesiaca,
 - okamžitým skončením štátnozamestnaneckého pomeru služobným úradom, ak štátny zamestnanec porušil závažne služobnú disciplínu, ako aj z iných dôvodov uvedených v § 51 zákona č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 151/2010 Z. z.,

- skončenie pracovného pomeru v skúšobnej dobe urobené písomne a doručené druhej strane najmenej tri dni pred dňom, ktorým pracovný pomer v skúšobnej dobe má skončiť,
 - odvolaním štátneho zamestnanca vo verejnej funkcii a štátneho zamestnanca, ktorý je štatutárny orgán vymenovaný podľa osobitného predpisu, ktorí vykonávajú štátnu službu v dočasnej štátnej službe, a to dňom uvedeným v odvolaní z tejto funkcie, dňom vzdania sa tejto funkcie alebo dňom uplynutia doby vykonávania tejto funkcie,
 - aj na základe zákona,
- **v služobnom pomere zaniká dňom skončenia služobného pomeru**, napríklad
 - odvolaním prokurátora (právneho čakaťa prokuratúry) a to dňom doručenia rozhodnutia generálneho prokurátora o odvolaní prokurátora (právneho čakaťa prokuratúry) z funkcie, pričom rozhodnutie sa odvolávajúcemu prokurátorovi (právnemu čakaťovi prokuratúry) musí doručiť do vlastných rúk,
 - vzdaním sa funkcie prokurátora (právneho čakaťa prokuratúry) aj bez uvedenia dôvodu, a to uplynutím dvoch kalendárnych mesiacov nasledujúcich po mesiaci, v ktorom bolo oznámenie o vzdaní sa funkcie doručené generálnemu prokurátorovi, ak nedôjde k dohode o skoršom zániku služobného pomeru (*zákon č. 151/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakaťoch prokuratúry v znení neskorších predpisov*),
 - **v pracovnom vzťahu k družstvu**, ktorého je členom, **dňom zániku pracovného vzťahu k družstvu**,
 - **v členskom pomere** (nie však zároveň v pracovnom vzťahu k členskej organizácii) **zaniká dňom zániku členského pomeru**, napríklad vystúpením, vylúčením,
 - v obdobnom vzťahu, v ktorom je pri výkone práce pre platiteľa príjmu povinný dodržiavať pokyny alebo príkazy platiteľa príjmu, **zaniká dňom zániku obdobného vzťahu**, ide napríklad o pestúna v zariadení pestúnskej starostlivosti podľa *zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, ktorému zanikne postavenie pestúna v zariadení pestúnskej starostlivosti napríklad dovŕšením 18. roku veku dieťaťa v pestúnskej starostlivosti,
 - **ústavnému činiteľovi** Slovenskej republiky, ktorým je
 1. poslanec Národnej rady Slovenskej republiky,
 2. prezident Slovenskej republiky,
 3. člen vlády Slovenskej republiky,
 4. sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky,
 5. sudca súdu v Slovenskej republike,
 6. predseda a podpredseda Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky, ktorým výkon funkcie skončí
 7. generálny prokurátor Slovenskej republiky,
- zaniká dňom skončenia výkonu funkcie ústavného činiteľa** Slovenskej republiky,

- **verejnému ochrancovi práv zaniká dňom zániku výkonu funkcie verejného ochrancu práv**, napríklad
 - dňom uplynutia funkčného obdobia,
 - vzdaním sa funkcie, pričom vzdania sa funkcie nadobudne účinky uplynutím kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bolo písomné oznámenie o vzdaní sa funkcie doručené predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky (*zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv*),
- ktorý je vedúci ústredného orgánu štátnej správy Slovenskej republiky iného ako ministerstvo **zaniká dňom skončenia výkonu funkcie vedúceho**,
- ktorý **vykonáva funkciu v štátnom orgáne**, ktorá mu zakladá právo na odmenu za výkon funkcie v štátnom orgáne, ak za výkon svojej funkcie dostáva odmenu, ktorá sa považuje za príjem zo závislej činnosti podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h), ods. 2 a 3 zákona o dani z príjmov, **zaniká dňom skončenia výkonu funkcie**,
- ktorý vykonáva **funkciu predsedu vyššieho územného celku, poslanca** zastupiteľstva vyššieho územného celku, **starostu** obce, **poslanca** obecného zastupiteľstva, **starostu** mestskej časti v Bratislave, **starostu** mestskej časti v Košiciach, **poslanca** miestneho zastupiteľstva mestskej časti v Bratislave, **poslanca** miestneho zastupiteľstva mestskej časti v Košiciach, **primátora** mesta a **poslanca** mestského zastupiteľstva, **zaniká dňom zániku mandátu**, napríklad **vzdaním sa mandátu**, mandát zanikne vzdaním sa len vtedy, ak vzdanie sa mandátu bolo urobené ústne do zápisnice alebo písomne; pri písomnom vzdaní sa mandátu jeho účinky nastávajú doručením,
- ktorý vykonáva **funkciu v orgánoch iných právnických osôb a spoločenstiev** (napríklad člen dozornej rady), ak za výkon svojej funkcie dostáva odmenu, ktorá sa považuje za príjem zo závislej činnosti podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h), ods. 2 a 3 zákona o dani z príjmov, **zaniká dňom skončenia výkonu funkcie**, napríklad, ak sa vzdá členstva v dozornej rade, **právne následky vzdania sa členstva v dozornej rade, nastanú dňom uvedeným v obchodnom registri ako deň skončenia funkcie člena dozornej rady** [Čl. I § 2 ods. 1 písm. h) zákona č. 530/2003 Z. z.].
- ktorým je fyzická osoba **vo výkone väzby** alebo fyzická osoba **vo výkone trestu odňatia slobody**, ak sú zaradené do práce, **zaniká dňom skončenia zaradenia do práce**,
- ktorým je **likvidátor** napríklad **obchodnej spoločnosti, družstva**, **zaniká dňom uvedeným v obchodnom registri ako deň skončenia funkcie likvidátora** [§ 70 až 75a Obchodného zákonníka, Čl. I, § 2 ods. 1 písm. k) zákona č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov],
- ktorým je **nútený správca**, **zaniká dňom odvolania Ministerstvom financií Slovenskej republiky** (§ 19 ods. 12 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 611/2005 Z. z.),

- ktorým je **konateľ** spoločnosti s ručením obmedzeným, **zaniká dňom uvedeným v obchodnom registri ako deň skončenia funkcie konateľa** [Čl. I, § 2 ods. 1 písm. e) zákona č. 530/2003 Z. z. v znení zákona č. 24/2007 Z. z.],
- ktorým je **spoločník** spoločnosti s ručením obmedzeným, **zaniká dňom výmazu z obchodného registra** [Čl. I, § 2 ods. 2 písm. c) zákona č. 530/2003 Z. z.],
- ktorým je **komanditista** komanditnej spoločnosti, **zaniká dňom výmazu z obchodného registra** [Čl. I, § 2 ods. 2 písm. b) zákona č. 530/2003 Z. z.],
- ktorým je **prokurista**, **zaniká dňom uvedeným v obchodnom registri ako deň skončenia funkcie prokuristu** [§ 14 Obchodného zákonníka, Čl. I, § 2 ods. 1 písm. g) zákona č. 530/2003 Z. z.],
- ktorým je **fyzická osoba, ktorej plyní príjem v súvislosti s minulým, súčasným alebo budúcim výkonom závislej činnosti alebo funkcie** (ide napríklad o študenta, s ktorým sa uzatvára zmluva o budúcom zamestnaní a budúci zamestnávateľ sa zaväzuje poskytovať mu štipendium, ktoré sa považuje za príjem zo závislej činnosti plynúci v súvislosti s budúcim výkonom závislej činnosti), **zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu**, napríklad vypovedaním zmluvy o budúcom zamestnaní.

Dôchodkové poistenie SZČO

SZČO podľa § 21 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov **povinné dôchodkové poistenie zaniká**

- **30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem nebol vyšší ako 12-násobok minimálneho vymeriavacieho základu** (3 948,72 EUR k 30. júnu 2011),
- **30. septembra kalendárneho roka** (ak bola predĺžená lehota na podanie daňového priznania podľa § 49 ods. 3 zákona o dani z príjmov) **nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem nebol vyšší ako 12-násobok minimálneho vymeriavacieho základu** (3 948,72 EUR k 30. septembru 2011),
- **vždy dňom, od ktorého už nie je oprávnená na výkon alebo prevádzkovanie zárobkovej činnosti** uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b), ods. 2 a 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona, a preto **došlo k rušeniu (zániku) registrácie** podľa osobitného predpisu.

Ak sú **preukázané skutočnosti, že poberateľovi predčasného starobného dôchodku povinné dôchodkové poistenie zamestnanca, SZČO zaniklo, poberateľovi predčasného starobného dôchodku** podľa § 109 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. **vznikne nárok na výplatu tohto dôchodku najskôr odo dňa, nasledujúceho po zániku povinného dôchodkového poistenia, ak poberateľ predčasného starobného dôchodku požiada** neformálnou žiadosťou Sociálnu poisťovňu **o uvoľnenie výplaty dôchodku**. Zároveň však Sociálna poisťovňa

vyhotovila z dôvodu prehľadnosti tlačivo **Žiadosť o uvoľnenie výplaty**, ktoré je možné si stiahnuť aj z internetovej stránky Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk v časti dôchodkové poistenie → formuláre.

**Iveta Rizikyová,
Sociálna poisťovňa, ústredie
odbor metodiky dôchodkového poistenia**

Nárok na ošetrovné

Ošetrovné je jednou z nemocenských dávok, ktorú vypláca Sociálna poisťovňa z nemocenského poistenia zamestnanca, povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby alebo dobrovoľne nemocensky poistenej osoby.

Nárok na ošetrovné si poistenec uplatňuje v miestne príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne (ďalej len „pobočka“) predložením vyplneného I. dielu tlačiva „Žiadosť o ošetrovné“. Pokiaľ je poistenec zamestnancom, pred uplatnením nároku na ošetrovné predloží žiadosť o ošetrovné na potvrdenie svojmu zamestnávateľovi, a to aj jeho II. diel - Potvrdenie o skončení potreby ošetrovania/starostlivosti.

Po doručení žiadosti o ošetrovné útvár nemocenského poistenia miestne príslušnej pobočky preskúma, či žiadateľ spĺňa podmienky nároku na ošetrovné.

Na vznik nároku na ošetrovné musí žiadateľ splniť jednak všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky a jednak osobitné podmienky nároku na ošetrovné, ktoré ustanovuje zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“). Všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky a osobitné podmienky nároku na ošetrovné musia byť splnené súčasne.

Všeobecnou podmienkou nároku na nemocenské dávky, t. j. aj na ošetrovné, zamestnanca, povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby je vznik dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky počas trvania nemocenského poistenia alebo po jeho zániku v ochrannnej lehote.

Ďalšou všeobecnou podmienkou nároku na nemocenské dávky zamestnanca je absencia príjmu zo zárobkovej činnosti z dôvodu ošetrovania chorej osoby uvedenej v zákone alebo starostlivosti o dieťa do desiatich rokov veku v zákonom stanovených prípadoch.

Povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba a dobrovoľne nemocensky poistená osoba musia okrem tejto podmienky splniť aj ďalšiu všeobecnú podmienku nároku na nemocenské dávky, a to podmienku zaplatenia poistného na nemocenské poistenie za sledované obdobie.

Ak dôvod na poskytnutie ošetrovného vznikol počas trvania nemocenského poistenia, sledovaným obdobím je obdobie od prvého vzniku nemocenského poistenia povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie ošetrovného, najviac však posledných desať rokov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie ošetrovného. Poistné na nemocenské poistenie za toto obdobie musí byť zaplatené najneskôr v posledný deň kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

Ak dôvod na poskytnutie ošetrovného vznikne v kalendárnom mesiaci, v ktorom povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe a dobrovoľne nemocensky poistenej osobe prvýkrát vzniklo nemocenské poistenie, musia poistné na nemocenské

poistenie za tento mesiac zaplatiť najneskôr v posledný deň splatnosti poistného na nemocenské poistenie za tento kalendárny mesiac, t. j. do ôsmeho dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca. Ak deň splatnosti poistného pripadne na sobotu a na deň pracovného pokoja, poistné je splatné v najbližší nasledujúci pracovný deň.

Ak dôvod na poskytnutie ošetrovného vznikol v ochrannnej lehote, povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba a dobrovoľne nemocensky poistená osoba musia mať zaplatené poistné na nemocenské poistenie za obdobie od prvého vzniku nemocenského poistenia povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby do zániku ich nemocenského poistenia, najviac za obdobie posledných desiatich rokov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom zaniklo nemocenské poistenie. Poistné na nemocenské poistenie musia zaplatiť najneskôr v posledný deň splatnosti poistného za kalendárny mesiac, v ktorom zaniklo nemocenské poistenie.

Vo všetkých troch vyššie uvedených prípadoch podmienka zaplataenia poistného na nemocenské poistenie sa považuje za splnenú, ak dlžná suma na poistnom na nemocenské poistenie je v úhrne nižšia ako 5 EUR.

Dôvodom na poskytnutie ošetrovného u všetkých troch skupín poistencov (zamestnanec, povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba, dobrovoľne nemocensky poistená osoba), je

- že podľa potvrdenia príslušného lekára zdravotný stav fyzickej osoby, nevyhnutne vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou alebo
- starostlivosť o dieťa do desiatich rokov veku v prípadoch, ak dieťaťu bolo nariadené karanténne opatrenie, ak predškolské zariadenie alebo zariadenie sociálnych služieb, v ktorých sa poskytuje dieťaťu starostlivosť, alebo škola, ktorú dieťa navštevuje, boli rozhodnutím príslušných orgánov uzavreté alebo v nich bolo nariadené karanténne opatrenie alebo, ak fyzická osoba, ktorá sa inak o dieťa stará, ochorela, bolo jej nariadené karanténne opatrenie alebo bola prijatá do ústavnej starostlivosti zdravotníckeho zariadenia, a preto sa nemôže o dieťa starať.

Do okruhu fyzických osôb, ošetrovanie ktorých zakladá nárok na ošetrovné, patria iba dieťa, manžel, manželka, rodič a rodič manžela (manželky). Sociálna poisťovňa preto nemôže priznať nárok na ošetrovné, ak poistenec ošetruje napr. chorého súrodenca, chorého starého rodiča alebo chorého vnuka.

Za dieťa na účely ošetrovného je považované vlastné dieťa poistenca, vlastné dieťa jeho manželky, osvojené dieťa poistenca, osvojené dieťa jeho manželky a dieťa, ktoré bolo poistencovi zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu, pričom vek dieťaťa nie je zákonom limitovaný. Zákon nevyžaduje, aby poistenec a ošetrovaná osoba žili v spoločnej domácnosti.

Nevyhnutnosť potreby ošetrovania inou fyzickou osobou v zásade nie je daná vtedy, ak je fyzická osoba umiestnená v zdravotníckom zariadení, nakoľko starostlivosť je zabezpečovaná personálom zdravotníckeho zariadenia. Výnimočne je možné ošetrovné priznať aj v tomto prípade. Ak príslušný lekár potvrdí nevyhnutnosť potreby ošetrovania

fyzickej osoby inou fyzickou osobou počas pobytu v zdravotníckom zariadení, útvár nemocenského poistenia pobočky požiada o prešetrenie nevyhnutnosti ošetrovania posudkového lekára sociálneho poistenia (ďalej len „posudkový lekár“) miestne príslušnej pobočky, do kompetencie ktorého patrí vykonávať kontrolu potreby ošetrovania alebo starostlivosti na poskytovanie ošetrovného v sporných prípadoch. O nároku na ošetrovné útvár nemocenského poistenia pobočky rozhodne v súlade so stanoviskom posudkového lekára. Ak posudkový lekár potvrdí nevyhnutnosť ošetrovania inou osobou, za predpokladu splnenia ostatných zákonom stanovených podmienok útvár nemocenského poistenia pobočky poistencovi túto nemocenskú dávku priznaná, v opačnom prípade nárok na ošetrovné pre nesplnenie podmienky nevyhnutnosti potreby ošetrovania zamietne.

U dobrovoľne nemocensky poistenej osoby je osobitnou podmienkou nároku na ošetrovné podmienka, že v posledných dvoch rokoch pred vznikom potreby ošetrovania alebo starostlivosti musí byť nemocensky poistená najmenej 270 dní.

Do obdobia 270 dní nemocenského poistenia sa na účely splnenia tejto podmienky dobrovoľne nemocensky poistenej osobe okrem obdobia dobrovoľného nemocenského poistenia započíta aj obdobie ukončeného povinného nemocenského poistenia zamestnanca a povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby, ak bola pred vznikom dobrovoľného nemocenského poistenia povinne nemocensky poistená ako zamestnankyňa alebo samostatne zárobkovo činnná osoba a toto povinné nemocenské poistenie jej už zaniklo.

U zamestnanca ani u povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby zákon splnenie takejto podmienky nevyžaduje.

Poistencovi, ktorý splní všetky zákonom stanovené podmienky, vznikne nárok na ošetrovné od prvého dňa potreby ošetrovania alebo starostlivosti a zanikne dňom skončenia potreby ošetrovania alebo starostlivosti, najneskôr uplynutím desiateho dňa a to aj v prípade, ak potreba ošetrovania alebo starostlivosti trvá aj po desiatom dni. Od 11. dňa potreby ošetrovania alebo starostlivosti prichádza k prerušeniu povinného nemocenského poistenia zamestnanca a povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby. Dobrovoľné nemocenské poistenie sa však od 11. dňa potreby ošetrovania alebo starostlivosti neprerušuje.

Zákon ustanovuje, že ošetrovné sa vypláti za to isté obdobie ošetrovania jednej alebo viac fyzických osôb alebo starostlivosti o jedno alebo viac detí len raz a v tom istom prípade len jednému poistencovi.

Podľa metodického výkladu Sociálnej poisťovne „ten istý prípad“ znamená tú istú fyzickú osobu vyžadujúcu ošetrovanie alebo starostlivosť a ten istý dôvod potreby ošetrovania alebo starostlivosti, t. j. tie isté skutkové okolnosti trvajúce bez prerušenia, od ktorých sa odvodzuje potreba ošetrovania alebo starostlivosti (dočasná pracovná neschopnosť, diagnóza). Ak chýba čo len jeden znak, nejde o ten istý prípad.

Príklad č. 1

Zamestnankyňa si uplatnila nárok na ošetrovné z dôvodu ošetrovania svojho chorého syna za obdobie od 16. mája 2011 do 27. mája 2011 a za rovnaké obdobie si uplatnila aj nárok na ošetrovné z dôvodu ošetrovania svojej chorej dcéry. Nárok na ošetrovné bude mať len v období od 16. mája 2011 do 25. mája 2011 a ošetrovné sa jej vyplatí len raz, napriek tomu, že v tomto období súčasne ošetrovala obe deti. V období od 26. mája 2011 do 27. mája 2011 bude mať prerušené povinné nemocenské poistenie zamestnanca.

Príklad č. 2

Poistenkyňa si uplatnila nárok na ošetrovné z dôvodu ošetrovania svojej chorej dcéry za obdobie od 2. mája 2011 do 11. mája 2011 a z dôvodu ošetrovania svojho chorého syna za obdobie od 9. mája 2011 do 18. mája 2011. Za predpokladu splnenia všetkých zákonom stanovených podmienok nároku na ošetrovné táto nemocenská dávka sa jej vyplatí za obdobie od 2. mája 2011 do 18. mája 2011, pričom za obdobie od 9. mája 2011 do 11. mája 2011 sa jej ošetrovné vyplatí len raz, aj keď súčasne ošetrovala obe deti.

Príklad č. 3

Zamestnankyňa si uplatní nárok na ošetrovné z dôvodu ošetrovania chorého syna za obdobie od 13. mája 2011 do 20. mája 2011 a jej manžel si uplatní nárok na ošetrovné za obdobie od 16. mája 2011 do 20. mája 2011 z dôvodu starostlivosti o ich ďalšieho päťročného syna, nakoľko materská škôlka, ktorú syn navštevuje bola rozhodnutím príslušného orgánu na toto obdobie zatvorená. Za predpokladu splnenia všetkých zákonom stanovených podmienok oboma rodičmi, matke vznikne nárok na ošetrovné a ošetrovné sa jej vyplatí za obdobie od 13. mája 2011 do 20. mája 2011 a otcovi vznikne nárok na ošetrovné a ošetrovné sa mu vyplatí za obdobie od 16. mája 2011 do 20. mája 2011.

Príklad č. 4

Zamestnankyňa si uplatnila nárok na ošetrovné za obdobie od 12. apríla 2011 do 21. apríla 2011 z dôvodu ošetrovania svojej chorej matky, ktorej zistili akútne leukémiu. Následne si znovu uplatnila nárok na ošetrovné z dôvodu ošetrovania svojej chorej matky za obdobie od 26. apríla 2011 do 5. mája 2011, pričom liečba matky zamestnankyne nebola ukončená a neprišlo ani k zmene diagnózy. To znamená, že ide o ten istý prípad ošetrovania a preto sa jej ošetrovné, nárok na ktoré si uplatnila za obdobie od 26. apríla 2011 do 5. mája 2011 nemôže vyplatiť. Ak by však matka zamestnankyne počas liečby akútnej leukémie dostala napr. zápal priedušiek, nešlo by o ten istý prípad ošetrovania a ošetrovné za obdobie od 26. apríla 2011 do 5. mája 2011 by zamestnankyni, ktorá ošetruje chorú matku bolo vyplatené.

Zákon vylučuje nárok poistenca na výplatu ošetrovného za dni, počas ktorých sa mu vypláca náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca podľa osobitného predpisu, za dni počas ktorých má nárok na výplatu nemocenského a za dni, počas ktorých má nárok na výplatu materského.

**Mgr. Anna Ivanišová,
Sociálna poisťovňa ústredie,
oddelenie metodiky nemocenského poistenia**

Zhubný nádor prsníka – postrach žien na celom svete

Zhubný nádor prsníka nie je ochorením len dnešnej doby, ale má dlhoročnú históriu. Existujú záznamy o rakovine prsníka na papyruse, ktoré pochádzajú od starých Egypťanov. Najstaršie záznamy o tejto chorobe sú už mnoho rokov pred Kristom. Napriek obrovskému úsiliu vedcov z celého sveta, absolútny počet zhubných nádorov prsníka vo svete, ako i na Slovensku rastie, ale zaznamenáva sa pokles úmrtnia.

V Slovenskej republike je zhubný nádor prsníka najčastejším zhubným nádorom žien, predstavuje 18% všetkých zhubných nádorov. Ročne je zistených vyše 2000 nových prípadov. Riziko ochorenia stúpa so zvyšujúcim sa vekom, ale medzi postihnutými stále pribúdajú mladšie ženy. Za posledných 20 rokov sa počet ochorení na zhubný nádor prsníka zvýšil u žien vo veku 25 – 45 rokov o viac ako 30%. V minulosti sa toto ochorenie vyskytovalo najčastejšie u žien vo veku okolo 60 rokov. Prostredníctvom rozsiahlej zdravotnej výchovy sa ženy starajú o seba oveľa viac, sledujú svoje telo, viac sa venujú pohybovej aktivite, zdravšiemu stravovaniu, čo treba vnímať ako pozitívum. Dnes je všeobecne známe, že nebezpečenstvo predstavuje hmatateľná hrčka v prsníku, ktorá je tvrdá, málo pohyblivá a nebolestivá, ale aj vŕahovanie kože na prsníku, vŕahovanie bradavky, prípadne krvavý výtok z jedného prsníka. Za takejto situácie, by mala žena rozhodne čo najskôr navštíviť svojho gynekológa.

Práve vďaka zdravotnej výchove, sa v súčasnej dobe zistí najvyššie percento zhubného nádoru prsníka v II. štádiu ochorenia, nižšie percento v I. a III. štádiu a najnižšie percento okolo 7% vo IV. teda najhoršom štádiu, čo je priaznivý ukazovateľ.

Prostredníctvom osvetu, prevencie, liečby a následného odborného sledovania sa zvýšil počet žien so zhubným nádorom prsníka s viac ako 5 ročným prežívaním.

Na to, aby sa u ženy objavil v prsníku zhubný nádor, má vplyv viac faktorov. Zvýšené riziká sú u žien, ktoré:

- nerodili
- prvýkrát otehotneli po 30. roku života
- majú blízku príbuznú, ktorá mala zhubný nádor prsníka
- majú viac ako 50 rokov
- už v minulosti ochoreli na zhubný nádor prsníka
- sú obézne.

Na vzniku zhubného nádoru prsníka sa určite podieľa mnoho ďalších faktorov, z ktorých mnohé ešte nepoznáme.

Za najdôležitejšiu úlohu v boji proti rakovine prsníka sa považuje včasná diagnostika tohto ochorenia. Ženy, u ktorých sa zistil nádor s priemerom menším ako 1 cm majú 90% šancu na vyliečenie. V dnešnej dobe jednoznačne najlepšou vyšetrovacou metódou je

mamografia, röntgenové vyšetrenie prsníka. Mamografiou možno v prsníku zistiť aj útvary menšie ako 5 mm.

Liečba zhubného nádoru prsníka je náročná, doslovne „šitá“ na konkrétnu pacientku. Zahŕňa liečbu chirurgickú, ožarovanie, chemoterapiu, hormonálnu liečbu, rehabilitáciu. V mnohých prípadoch je nutná pomoc psychológa, pretože toto ochorenie svojim priebehom, spôsobom liečby a jej výsledkami, predstavuje pre pacientku, ale aj pre jej najbližších, náročnú životnú situáciu. Do popredia sa dostáva problém ohrozenia vlastnej existencie, čo výrazne ovplyvňuje prežívanie a správanie sa pacientky.

Zvládnuť všetky problémy tohto ochorenia od diagnostických, cez liečebné až po psychologické a sociálne, si vyžaduje korektný, vysoko profesionálny prístup mnohých odborníkov z rôznych medicínskych odborov.

Posudkoví lekári sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne sa stretávajú s pacientkami so zhubným nádorom prsníka počas dočasnej pracovnej neschopnosti pri kontrole posudzovania spôsobilosti na prácu a potom pri posudzovaní zdravotného stavu na účely invalidity.

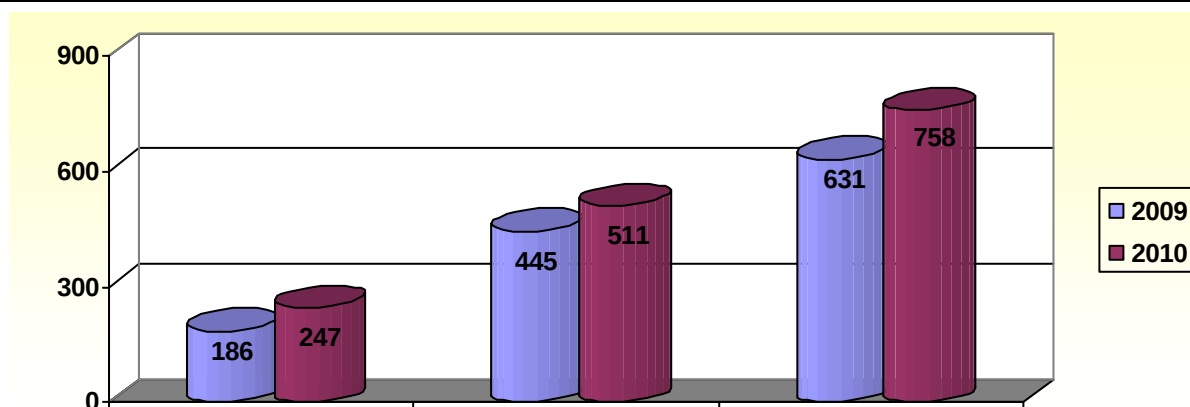
Každý diagnostikovaný zhubný nádor prsníka podmieňuje u pacientky dočasnú pracovnú neschopnosť, ktorá môže trvať aj 52 týždňov. Počas tejto doby posudkový lekár v pravidelných intervaloch kontroluje diagnostický a liečebný proces, odporúča pokračovanie dočasnej pracovnej neschopnosti alebo jej ukončenie a v mnohých prípadoch odporučí podať žiadosť o invalidný dôchodok.

Vzhľadom na skutočnosť, že zhubný nádor prsníka je najčastejším onkologickým ochorením u žien, je zrejmé, že sa podieľa aj na vysokom percente uznaných invalidít. V rokoch 2009 a 2010, posudkoví lekári uznali invaliditu u žien pre zhubný nádor prsníka v 1 389 prípadoch. V roku 2010 sa zvýšil počet uznaných invalidít na toto ochorenie oproti roku 2009 o 127 (*viď priloženú tabuľku a graf*).

Uznaná invalidita žien pre Zhubný nádor prsníka (C50) v rokoch 2009 – 2010.

**Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť - MPSVZČ*

ROK	INV s MPSVZČ viac ako 40% - 70%	INV s MPSVZČ viac ako 70%	INV s MPSVZČ viac ako 40%
2009	186	445	631
2010	247	511	758

Posudkový lekár posudzuje dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav pacientky na účely invalidity na základe žiadosti o invalidný dôchodok podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a určuje percentuálnu mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť podľa Prílohy č. 4 k uvedenému zákonu, Kapitola XIII – Choroby ženských pohlavných orgánov, Položka 2 - Zhubný nádor prsníka, Písmeno a – e. Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je v závislosti od závažnosti ochorenia daná v rozpätí od 30 do 90%.

Diagnostikovanie zhubného nádoru prsníka nie je zárukou uznania invalidity. V prípade, že zhubný nádor prsníka bol diagnostikovaný vo včasnom štádiu a vyžiadal si len operačné riešenie bez následnej onkologickej liečby, teda chemoterapie alebo rádioterapie, je možné ukončiť dočasnú pracovnú neschopnosť po zhojení operačnej rany. V prípade žiadosti o invalidný dôchodok, posudkový lekár musí skonštatovať, že zdravotný stav takejto pacientky nepodmieňuje invaliditu, lebo miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť nie je viac ako 40% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Percentuálnu mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v rozpätí od 41% do 90% určí posudkový lekár podľa závažnosti ochorenia. To znamená, že berie do úvahy štádium ochorenia, stupeň histologickej diferenciácie buniek, použitú liečbu, prípadné

komplikácie spôsobené liečbou, prognostické faktory a celkový somatický a psychický stav pacientky. Kontrolnú lekársku prehliadku navrhne najskôr za 2 roky.

Pri kontrolnej lekárskej prehliadke posudkový lekár na základe odborných lekárskech nálezov zisťuje, či došlo k zlepšeniu alebo k zhoršeniu zdravotného stavu. To znamená, či došlo k progresii ochorenia, či sú prítomné komplikácie liečby, napríklad lymfatický opuch hornej končatiny, či je na základe špeciálnych vyšetrení podozrenie na prítomnosť metastáz a v akom somatickom a psychickom stave je pacientka po dvoch rokoch. Po zhodnotení všetkých faktorov posúdi, či zdravotný stav zodpovedá pôvodne stanovenej miere poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, alebo podmieňuje zvýšenie alebo zníženie tejto hodnoty. Následne podľa potreby určí ďalšiu kontrolnú lekársku prehliadku.

V prípade, že dôjde k zníženiu percentuálnej miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a v nasledujúcom období dôjde k zhoršeniu zdravotného stavu buď z dôvodu recidívy, teda opätovného objavenia sa zhubného ochorenia prsníka, alebo z dôvodu iného ochorenia, pacientka má možnosť kedykoľvek podať v príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne žiadosť o invalidný dôchodok resp. žiadosť o zvýšenie sumy invalidného dôchodku.

Zhubný nádor prsníka, tak ako aj všetky ostatné zhubné ochorenia, je celospoločenským problémom, ktorému sa venujú vedci z rôznych vedných odborov na celom svete. Vďaka významným pokrokom v prevencii, v diagnostike a liečbe zhubných nádorov sa dosiahlo to, že nie len poklesla úmrtnosť na toto ochorenie, ale zároveň sa zlepšila diagnostika so zvyšujúcim sa záchyтом skorších štádií ochorenia a účinnejšia liečba, čo vedie ku zlepšovaniu prežívania takto postihnutých žien.

Napriek tomu, varovným signálom je vysoký počet novo diagnostikovaných prípadov každý rok, čo zaväzuje celú spoločnosť podieľať sa riešení tohto problému veľmi intenzívne. V tomto procese môžu ženy napomôcť hlavne na úrovni prevencie tým, že sa budú venovať ešte viac samovyšetrovaniu prsníkov, budú chodiť na pravidelné prehliadky ku svojmu gynekológovi, po 40. roku veku budú každé dva roky absolvovať preventívne mamografické vyšetrenie, tak ako to odporúčajú gynekológovia a budú sa snažiť o zdravý spôsob života. I keď to určite nevyrieši všetky problémy, je to krôčik a preukázaná dobrá vôľa na riešení problému sa podieľať.

MUDr. Jana Kelemenová,
Sociálna poisťovňa – ústredie,
oddelenie súdnej agendy, recenznej činnosti a vzdelávania

PORADŇA

Výška materského

V súčasnosti som na rodičovskej dovolenke s prvým dieťaťom, ktoré sa narodilo v októbri 2009. Do 17. mája 2010 som poberala materské, následne som čerpala riadnu dovolenku a od 29. mája 2010 som v súvislosti so starostlivosťou o dieťa nastúpila na rodičovskú dovolenku. Zaujíma ma, kedy môžem najskôr nastúpiť na materskú dovolenku v súvislosti s plánovaným druhým tehotenstvom, a aká by bola výška materského, resp. bola by výška materského rovnaká ako pri prvom dieťati?

Poistenkyni, ktorá je tehotná alebo ktorá sa stará o narodené dieťa, vzniká dôvod na poskytnutie materského od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, najskôr od začiatku ôsmeho týždňa pred týmto dňom, a ak porodila skôr odo dňa pôrodu.

K tomuto dňu sa posudzujú aj podmienky nároku na materské (okrem jednej výnimky stanovenej zákonom, ktorá sa sleduje ku dňu pôrodu).

Výška materského sa odvíja od vymeriavacích základov, z ktorých bolo zaplatené poistné na nemocenské poistenie v rozhodujúcom období.

Rozhodujúcim obdobím na zistenie denného vymeriavacieho základu je spravidla predchádzajúci kalendárny rok.

Rozhodujúce obdobie sa neurčuje ku dňu narodenia dieťaťa, ale určuje sa ku dňu, kedy poistenkyni vznikol dôvod na poskytnutie materského, t. j. spravidla šesť týždňov pred očakávaným dňom pôrodu.

V prípade, ak by Vám v súvislosti s tehotenstvom vznikol dôvod na poskytnutie materského v roku 2011, rozhodujúcim obdobím by bol rok 2010. Je dôležité uviesť dve situácie, ktoré môžu nastať, a ktoré ovplyvňujú výšku materského. Nárok na materské si uplatníte napr.

- v deň vzniku povinného nemocenského poistenia po jeho prerušení z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky, alebo
- po odpracovaní aspoň jedného dňa u Vášho zamestnávateľa.

V prvom prípade by sa pri výpočte výšky materského vychádzalo z **pravdepodobného denného vymeriavacieho základu**, nakoľko nástup na materskú dovolenku by bol v deň vzniku povinného nemocenského poistenia po jeho prerušení z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky.

Pravdepodobný denný vymeriavací základ zamestnanca je v tomto prípade jedna tridsatina vymeriavacieho základu, z ktorého by sa platilo poistné na nemocenské poistenie za kalendárny mesiac, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského. Tento údaj poskytne zamestnávateľ.

V druhom prípade by sa pri výpočte výšky materského vychádzalo z **denného vymeriavacieho základu**, nakoľko v roku 2010 ste dosiahli vymeriavací základ na platenie

poistného na nemocenské poistenie, a to v máji, kedy ste mali vyplatenú mzdu za dovolenku na zotavenie.

Denný vymeriavací základ na určenie výšky materského je podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých poistenec zaplatil poistné na nemocenské poistenie v rozhodujúcom období a počtu dní rozhodujúceho obdobia, pričom z rozhodujúceho obdobia sa vylúčia dni, kedy poistenkyňa nebola povinná platiť poistné na nemocenské poistenie alebo mala prerušené povinné nemocenské poistenie.

Výška materského by bola 60 % z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu alebo denného vymeriavacieho základu.

Za predpokladu, ak by dôvod na poskytnutie materského vznikol až v roku 2012, rozhodujúcim obdobím by bol rok 2011. V prípade, ak by ste celý rok 2011, ktorý by bol rozhodujúcim obdobím, mali prerušené povinné nemocenské poistenie z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky, materské by sa opäť určilo z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu vypočítaného z predpokladaného príjmu.

Mgr. Katarína Bosáková,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
oddelenie metodiky nemocenského poistenia

Nárok na nemocenské a materské zamestnankyne po skončení čerpania rodičovskej dovolenky

V súčasnosti, od novembra 2009, čerpám rodičovskú dovolenku a do zamestnania by som mala nastúpiť 18. júna 2011. V roku 2011 sa nám narodí druhé dieťa, a preto ma zaujíma, či mi vznikne v prípade rizikového tehotenstva nárok na nemocenské a následne nárok na materské a ako sa určí výška nemocenských dávok v tomto prípade. Predpokladajme, že pracovný pomer bude naďalej trvať.

V stanovisku vychádzame z predpokladu, že celý kalendárny rok 2010 ste mali prerušené povinné nemocenské poistenie z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky a zároveň predpokladáme, že k vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenského resp. materského dôjde v období od nástupu do zamestnania, t. j. od 18. júna 2011 do 31. decembra 2011.

Základnou podmienkou nároku na nemocenskú dávku je **existencia nemocenského poistenia** v čase vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky.

Pokiaľ budete za dočasne práceneschopnú na výkon zárobkovej činnosti uznaná až po skončení čerpania rodičovskej dovolenky a pracovnoprávny vzťah k zamestnávateľovi bude trvať, podmienka existencie nemocenského poistenia bude splnená a nárok na nemocenské z povinného nemocenského poistenia zamestnanca Vám po splnení ostatných zákonom stanovených podmienok vznikne.

Podmienky nároku na nemocenské zamestnanca sú existencia nemocenského poistenia v deň vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti, absencia príjmu zo zamestnania a uznanie za

dočasne práceneschopného na výkon zárobkovej činnosti, resp. nariadenie karanténneho opatrenia.

Výška nemocenského sa určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu, určeného ako jedna tridsatina vymeriavacieho základu, z ktorého by sa platilo poistné na nemocenské poistenie za kalendárny mesiac, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť (z predpokladaného príjmu).

Pokiaľ ako dočasne práceneschopná nastúpíte na materskú dovolenku a uplatníte si nárok na materské z povinného nemocenského poistenia zamestnanca (spravidla šesť týždňov pred očakávaným dňom pôrodu), po splnení zákonom stanovených podmienok Vám nárok na materské vznikne. Dňom vzniku nároku na výplatu materského Vám zanikne nárok na výplatu nemocenského.

Podmienky nároku na materské zamestnanca sú existencia nemocenského poistenia v deň vzniku dôvodu na poskytnutie materského (spravidla šesť týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom), absencia príjmu zo zamestnania a osobitná podmienka 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred skutočným dňom pôrodu, pričom na účely splnenia tejto podmienky je možné započítať aj obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky.

Výška materského sa určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu, určeného z predpokladaného príjmu.

**Mgr. Dalma Mozolová Hulanská,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
oddelenie metodiky nemocenského poistenia**

Ročná odmena vyplatená zamestnancovi v období poberania nemocenskej dávky – vplyv na nárok na nemocenskú dávku

Môžeme zamestnankyni vyplatiť jednorazovú ročnú odmenu za predchádzajúci kalendárny rok bez toho, aby táto ovplyvnila výplatu materského?

V zmysle § 30 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, zamestnanec má nárok na nemocenskú dávku, ak nemá príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ podľa § 138 ods. 1 **za obdobie**, v ktorom nevykonáva činnosť zamestnanca z dôvodu starostlivosti o dieťa.

Z uvedeného vyplýva, pokiaľ bude zamestnankyni vyplatená odmena za obdobie predchádzajúceho kalendárneho roka, neovplyvní to nárok na výplatu materského napriek skutočnosti, že predmetná odmena, ktorá je príjmom považovaným za vymeriavací základ, bude vyplatená počas poberania materského.

**Mgr. Dalma Mozolová Hulanská,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
oddelenie metodiky nemocenského poistenia**

Zamestnankyňa v Slovenskej republike i v Nemecku a nárok na materské

Som tehotná a rodiť budem v októbri 2011. Mám súčasne dve riadne zamestnania (riadne pracovné pomery) – obchodná zástupkyňa pre nemeckú spoločnosť (od roku 2006) a slovenskú spoločnosť (od roku 2008). Pracujem striedavo na Slovensku a v Nemecku práve kvôli týmto dvom zamestnaniam. Z tohto titulu mám súčasne aj dve sociálne (teda aj nemocenské) poistenia. Jedno, ktoré odvádza môj nemecký zamestnávateľ za mňa v Nemecku a druhé, ktoré odvádza môj slovenský zamestnávateľ na Slovensku. Rodiť budem v októbri 2011 v Nemecku, kde sa budem po pôrode i zdržiavať. Uplatním si nárok na materské v Nemecku, ale keďže súčasne mám zamestnanie aj na Slovensku, chcem požiadať o materské aj na Slovensku. Ako mám postupovať vo vzťahu k Sociálnej poisťovni? Aké doklady sa budú odo mňa vyžadovať, keďže pôrod nastane v Nemecku? Je potrebný doklad o pôrode od nemeckého lekára? Vyžaduje sa preklad dokumentov?

Podľa nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „nariadenie“), účinného od 1. mája 2010, sa na danú osobu vzťahuje **legislatíva len jedného členského štátu EÚ**. Toto všeobecné pravidlo platí už od roku 2004, t. zn. i podľa nariadenia rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva, platného do 30. apríla 2010.

Nariadenie presne vymedzuje situácie, ktorým právnym predpisom podlieha osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch.

Na základe uvedeného je vo Vašom prípade prvotne potrebné doriešiť príslušnosť k právnym predpisom, t. zn. či podliehate právnym predpisom Nemecka alebo Slovenskej republiky.

Za účelom určenia uplatniteľnej legislatívy len jedného členského štátu musia takéto osoby oznámiť svoju situáciu inštitúcii sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom majú bydlisko (centrum životných záujmov). V prípade nejasností, resp. bližších informácií v predmetnej veci Vám odporúčame obrátiť sa s konkrétnymi skutočnosťami na útvar poisťného pobočky Sociálnej poisťovne, ktorá vykonáva Vaše nemocenské poistenie v Slovenskej republike.

Na základe určenia príslušnosti k právnym predpisom sa následne bude odvíjať i skutočnosť, v ktorom členskom štáte si budete uplatňovať nárok na peňažnú dávku v materstve, nakoľko nárok na túto dávku je podmienený nemocenským poistením.

V prípade, ak vo Vašej situácii bude určená príslušnosť k právnym predpisom Nemecka (teda budete nemocensky poistená v tomto členskom štáte), nárok na peňažnú dávku v materstve si budete uplatňovať v Nemecku. Vo veci postupov pri uplatňovaní nároku na peňažnú dávku v materstve a podmienok nároku na túto dávku je potrebné sa preto informovať v príslušnej inštitúcii v Nemecku.

Za predpokladu, že vo Vašom prípade bude určená príslušnosť k právnym predpisom Slovenskej republiky, t. zn. budete nemocensky poistená podľa slovenských právnych predpisov, peňažnú dávku v materstve si budete uplatňovať v príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne.

Ako ďalej uvádzate v podaní, pôrod by mal nastať na území Nemecka.

V tejto súvislosti uvádzame, že účinnosťou nariadenia platného od 1. mája 2010 sa zjednodušili postupy pri uplatňovaní nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve v prípade, ak pracovná neschopnosť bola ohodnotená ošetrojúcim lekárom v inom členskom štáte EÚ. Tieto nároky sa od 1. mája 2010 uplatňujú prostredníctvom vnútroštátnych tlačív toho ktorého členského štátu.

V praxi to znamená, ak budete nemocensky poistená podľa právnych predpisov Slovenskej republiky a pôrod nastane na území Nemecka, nárok na peňažnú dávku v materstve si môžete v príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne uplatniť prostredníctvom nemeckého vnútroštátneho potvrdenia, ktoré Vám vystaví a potvrdí ošetrojúci lekár v Nemecku. Preklad takéhoto potvrdenia sa nevyžaduje.

V súvislosti s nárokom na materské v Slovenskej republike dodávame, že nárok na materské vzniká **šesť až osem týždňov pred očakávaným dňom pôrodu** (s výnimkou, ak sa nárok na materské uplatňuje v ochrannej lehote).

Vychádzajúc z tejto skutočnosti, pri nároku na materské v Slovenskej republike je relevantný údaj o „očakávanom dni pôrodu“. T. zn. ošetrojúci lekár v Nemecku by mal stanoviť a potvrdiť údaj o očakávanom dni pôrodu.

Deň, od ktorého si budete uplatňovať nárok na materské si stanovujete sama a to, ako už bolo vyššie uvedené, v rozpätí šiestich až ôsmich týždňov pred lekárom stanoveným očakávaným dňom pôrodu. V predmetnom prípade je potrebné pobočku Sociálnej poisťovne písomne informovať, od ktorého dňa si tento nárok uplatňujete.

Na záver poznamenávame, že v prípade nároku na nemocenskú dávku je poistenec povinný príslušnej pobočke preukázať skutočnosti rozhodujúce na vznik nároku na dávku, trvanie nároku na dávku, zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu. Na účely nároku na materské je potrebné pobočke Sociálnej poisťovne preukázať aj rodné číslo dieťaťa.

**Mgr. Katarína Dokupilová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
oddelenie metodiky nemocenského poistenia**